

num de Pedrencs» (Balari, *Orig.*, p. 240), parlant dels murs malmesos o ruïnosa d'un vell edifici; denominació evidentment en camí d'esdevenir nom propi d'un lloc, com es realitzà en efecte en el d'aquest indret i en un altre del Barcelonès, dels quals hi ha molta documentació en formes poc o molt llatinitzades, des dels Ss. x-xi, com *Parietes delgadas*, *Parietes delicatas* (set cites dels anys 994-1180 en Bast.-Bass., 886); també n'hi ha d'antiga del santuari de *Paret Delgada* del CpTarr. (Montoliu, *BDC* III, 61), i cf. l'article *DELICAT*. *AlcM* dóna cita de *paret* en un doc. de 1092 i una altra en Llull, i apareix en molts textos dels Ss. xiv i xv (Muntaner etc.); «*paret* de pedres per via de tanca: *maceries --- paret de terra*: formacium», JnEsteve (*LiEleg.*, 0-2-1). Per a varietats i detalls de la construcció, veg. *BDC* xx, 99. Fins avui mot d'ús general en tot el domini i de forma igual pertot, fins al cap del Pirineu («aquella *parét* s'esquerda» Àreu, sovint allà usat *paréts* per parlar dels marges entre els camps, EsterriC., 1934).

Aquesta paraula llatina ha estat heretada per totes les llengües romàniques, llevat del sard; en llatí era masculina, però fora del romanès i algun dialecte italià, totes n'han fet un femení (com ho constatem ja en els nostres textos llatins des del 994 i abans). Per al canvi de *pariētem* en *parēte* en llatí vulgar, veg. Tallgren, «*La Problème Latin Vulgaire de ABIETEM/ARIETEM/PARIETEM*» (*Mém. de la Soc. Néophil. de Helsingfors* VII, 243-258), i M-Lübke, *Einführung*, 137; en el qual resta discutible algun detall minúscul, en realitat inaferrable a base de textos antics, però de fet indiferent per a l'evolució romànica (basta deixar assentat que pertot es parteix d'una base *PARĒTE*). Ja Virgili i altres poetes clàssics mesuren *PARĒTEM* com a trisíl·lab, d'acord amb el trasllat d'accent comú al tipus *mulierem, filiolum*, i que ja hagué de ser la del llatí vulgar (si bé no és veritat que, com s'havia dit, es pugui documentar a base dels versos de Plaute, veg. Lindsay, *ALLG* VII, 596-7).

DERIV.: *Paredar* més antic que *aparedar* i preferit encara en molts llocs [c. 1300]: «ab tant lo mur van foradar, / e dins lo mur an atrobats / un ome veyl, so sapiats: / d'Aramatia nom avia, / lo qual jueus, per felonía, / *paredaren* dins aquell mur / per so que'l tenguē<s>sen segur, / car él no-s volia estar / que(z) él no anàs predicar / tots los sants faytz de Jhesuchrist», *Lleg. Rim. Sev.*, 1022; també en Desclot i Muntaner; en doc. ross. de 1321 (*RLR* xxxii, 413); «obrar lo casteyl del Sr. Rey, en tot so qui necessari hi sia, ayxí com és de *paredar* e de sostrar e de recobrir» a. 1321 (*RLR* xxxii, 413); «*paredar*: coagmento ---», *OPou* (*ThPu.*, 7).

És encara forma popular a les Illes: «fer una nau de pedra, com la dels Tudons, és veritable obra de gegants --- arrancant y traginant a coll penyès que, després de ben llavorades, les posava a lloc, fent de mestre d'aixa, *paradant* s'estranya nau carena per amunt», Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 57); tant aquí com en el passatge del menorquí Jvivo († 1780) que he citat sobre *palafanguer* (a *PALA*), sembla tenir el significat

de 'formar marge, aixecar paret'. És més comú amb el sentit de 'tancar amb paret': «tractaren de casar-se / --- / sentiren olor de no<s>sas / al punt, d'ambas parts, los pares, / los quals eran tan amics / com entre si els gats y rates: / al punt hi hagué finestres / sense clau ni sense barra, / y si m'enfadàs un poc, / diré que les *paredaren*», GRoca i Seguí (*Piramo y T.*, JM. Bover, *BiEscrBal.* II, 276.13.4). A Eivissa alguns contenen que *Sa Font Paredada* (de St. Jordi de Rafaltrabat) s'havia tornat invisible perquè «l'havien encantada» (1963, si bé de fet és que l'havien aparedada).

També, però, fou de l'ús continental: «Hi ha una Capella de la Mare de Déu de la Mercè y de Sta. Eulàlia, primitiu convent de la Mercè, *paredat* son portal», B. de Maldà (*Excurs.*, 12). Avui es diu més aviat *aparedar* [Belv.], també usat ruralment: «la *basseta aparedada* (-à)», Sta. Magdalena de Polpís (1961). *Desparedar*.

Paredada 'margenada (entre vinyes) ross.: «CAMÍ VELL DE SANT ROC. --- / Bé n'has patit de xàfecs i d'agravis, / camí revell de-marges desiguals! --- / El bon Sant Roc altre temps l'amparava, / al mig de l'oratori, en el replà, / i entre les *paredades* el mirava / els llauradors amb prou feines llaurar», JSebPons (trad. «parmi les murs des vignes étageés», *Canta-Perdiu*, 14). *Paredador* 'home que té per ofici fer paret (sobretot paret seca)', men., mall. (a Banyalbufar, on n'hi cal tanta: «P. V. és *paradadó* i oncle de Na J. V.», 1963), i també en el Maestrat (*paredadó*, Canet lo Roig, 1961); en canvi en els Pirineus és *paredaire*, que almenys en part pot ser el mateix, cap a Cerdanya i Ripollès (*Scriptorium*, abril 1925) o bé més amplament 'mestre de cases' cap al Vallespir (Mn. Casaponce, rector d'Arles, *BDLC* III, 146).

Paredó 'paret prima, el gruix de la qual no passa d'un pam' (*CostManc.* II, 96; *BDC* xx, 96, no *parador*); pel sentit coincideix bastant amb el que té en gascó (*paredún*, 'petit pedrís davant i vora la porta de la cabana del pastor' aran.: Alf. Schmitt, *Terminologie Past.*, 13).

Té significat ben diferent del sentit augmentatiu del cast. *paredón* (andal. i hisp-am. *paderón*), de genuïtat ben dubtosa en la nostra llengua. Més s'acosta a aquest sentit el que té *paretó* en val., però justament per això, i alhora pel seu gran ús en ambients rurals, i per la constant conservació sorda de la -t-, hi ha raó per sospitar que sigui una herència mossàrab: «una marjaleta --- ahon les aigües estan sempre brillant per tota ella, y formen com un rebals, sostengut per una presa o *paretó* pròu baixet», MGadea (*T. del Xè* I, 9; de nou I, 233, 236); observem aquí l'ús en connexió amb corrents d'aigua, que en efecte és molt freqüent: «la Revolta de Foguerets és un toll que hi ha un *paretó*» en una gran sèquia de Polinyà de Xúquer; a Guadassuar: «fem un *paretó* al mig de la sèquia per derivar-ne un derramador, per si s'embarrega brutat a la reixa del cano»; «la rambla ['arený'] i *paretó* de G. són a un racó que feia el riu d'Albaida, ple de grava, on van fer un mur defensor de les avingudes», Castelló de la Rib.; també s'observa l'aplicació als murs de